

Dvacátá druhá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Tchaj-pej (Tchaj-wan), 20.–27. července 2025

Úloha soutěže družstev

Tato úloha se týká několika jazyků z kirantské větve sinotibetské rodiny, kterými se mluví ve východním Nepálu. Jelikož náleží do stejné jazykové rodiny, kirantské jazyky jsou vzdáleně příbuzné čínským jazykům, jak je možné vidět při porovnání následujících slov v jazyce athpare (kirantský jazyk) a jejich příbuzných slov ve standardní čínštině, standardní kantonštině a jazyce hokkien (čínské jazyky):

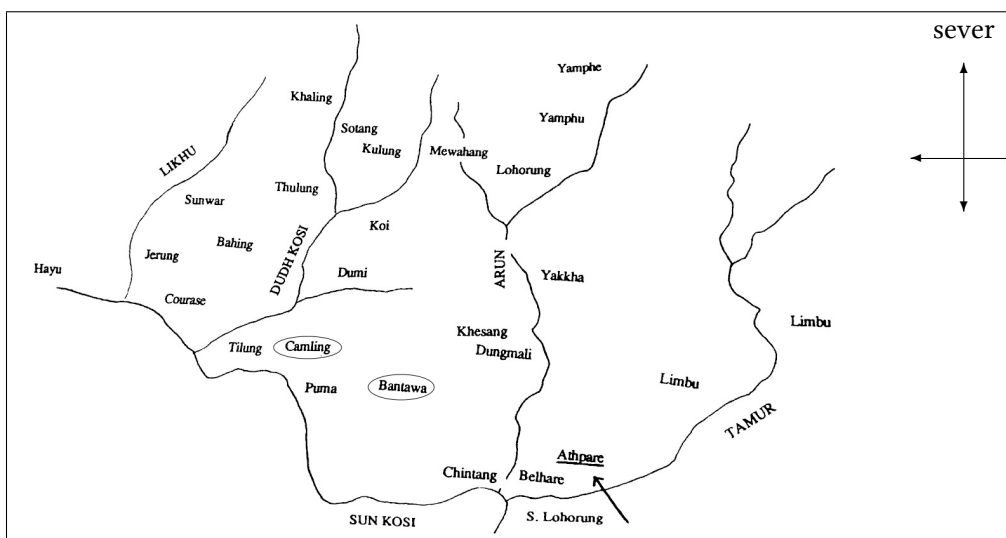
athpare	sima	<i>umřít</i>	standardní čínština	si3	<i>umřít</i>
athpare	sepma	<i>zabít</i>	standardní kantonština	saat3	<i>zabít</i>
athpare	khomma	<i>hledat</i>	hokkien	khòaⁿ	<i>vidět, podívat se na, sledovat</i>

V kirantských jazycích mohou osobní zájmena odkazovat na jednoho člověka (jednotné číslo), dva lidi (duál: $\bigcirc_{\text{dv}}$), nebo více jak dva lidi (množné číslo: $\bigcirc_{\text{mn}}$). Kirantské jazyky také rozlišují mezi ‚my včetně tebe‘ (inkluzivní ‚my‘: my^+) a ‚my bez tebe‘ (exkluzivní ‚my‘: my^-); například $my_{\text{dv}}^+ = \text{já} + \text{ty}$. Nerozlišují rody zájmen, pro jednoduchost tedy budou v celé úloze používány mužské tvary (*on*, *oni*).

Slovesa v kirantských jazycích se mění na základě podmětu a předmětu dané činnosti, nicméně stejný tvar slovesa může odpovídat více než jedné dvojici podmět-předmět. To je možné vidět v následujících skupinách příkladů v jazyce athpare. Slovesa jsou napsána tučně.

unna khani masedie	<i>on vás_{mn} zabil</i>
uncija khani masedie	<i>oni_{dv/mn} vás_{mn} zabili</i>
khanciya aña asetciciña	<i>vy_{dv} mě zabijete</i>
khanna ancija asetciciña	<i>ty nás_{dv} zabiješ</i>

⚠ Jazykem athpare mluví asi 5000 mluvčích v několika vesnicích v oblasti Dhankuta na západě Nepálu. Vizte mapu níže.

Mapa oblasti rozprostření kirantských jazyků
(zdroj: Ebert 1997, *A Grammar of Athpare*, Gramatika jazyka athpare)

Část I. Camling

Jazyk camling je kirantský jazyk, kterým mluví asi 80 000 mluvčích, který je soustředěný okolo oblasti Khotang. $c = c$. $\mathfrak{a} = a$ v anglickém slově *about*. h označuje aspiraci (přidechnutí) předcházející souhlásky. $ng = n$ ve slově *kudlanka*. $y = j$. $\sim$ označuje nazalizaci samohlásky.

- (a) Níže je několik sloves v severozápadním nářečí jazyka camling a jejich odpovídající překlady do češtiny. Slovesa a jejich překlady jsou rozděleny do skupin po 8, přičemž překlady jsou v rámci každé skupiny v náhodném pořadí.

Přiřaďte k sobě slovesa a jejich překlady.

1. takhisika	3. lodace	5. khisunga	7. khisumke
2. palodunga	4. tyoku	6. lodumka	8. talodži
A. my_{mn}^- ho učešeme		E. on ho viděl	
B. my_{dv}^+ mu/jim _{dv/mn} povíme		F. ty jsi nás _{mn} učesal	
C. já jsem ho učesal		G. ty mi povíš,	
D. on mi pověděl,		vy _{dv/mn} mi povíte	
oni _{dv/mn} mi pověděli		H. my_{dv}^- jsme mu pověděli	

9. taprata	11. takhatine	13. khicka	15. ryunga
10. mirie	12. khice	14. prataci	16. dungi
I. my_{mn}^+ jsme vypili		L. vy _{mn} popojdete	
J. my_{dv}^+ se pohádáme;		M. ty jsi vykřikl	
oni _{dv} se pohádají		N. my_{dv}^- jsme se pohádali	
K. my_{dv}^+ jsme vykřikli;		O. oni _{mn} se zasmějí	
oni _{dv} vykřikli		P. já jsem se zasmál	

17. taidunga	19. taidaci	21. paidunga	23. idacka
18. paidacka	20. idunga	22. idaci	24. paidaci
Q. já jsem mu dal		oni _{dv/mn} mi dali	
R. on vám _{dv} dal,		U. on nám _{dv} dal,	
oni _{dv/mn} vám _{dv} dali;		oni _{dv/mn} nám _{dv} dali	
vy _{dv} jste mu/jim _{dv/mn} dali		V. ty jsi mi dal,	
S. oni _{dv} mu/jim _{dv/mn} dali;		vy _{dv/mn} jste mi dali	
on nám _{dv} dal,		W. my_{dv}^+ jsme mu/jim _{dv/mn} dali	
oni _{dv/mn} nám _{dv} dali		X. my_{dv}^- jsme mu/jim _{dv/mn} dali	
T. on mi dal,			

25. seine	27. khinane	29. khōna	31. tōne
26. inani	28. prainha	30. lonani	32. cainhani
Y. <i>já jsem se na tebe podíval,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>jsme se na tebe podívali</i>		$my_{dv/mn}^-$ <i>jsme na tebe vykřikli</i>	
Z. <i>já vás_{mn} učesu,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>vás_{mn} učeseme</i>		DD. <i>já jsem vás_{mn} udeřil,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>jsme vás_{mn} udeřili</i>	
AA. <i>já jsem vám_{mn} dal,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>jsme vám_{mn} dali</i>		EE. <i>já tě zabiji,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>tě zabijeme</i>	
BB. <i>já tě uvidím,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>tě uvidíme</i>		FF. <i>já jsem vám_{mn} pověděl,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>jsme vám_{mn} pověděli;</i> <i>já jsem vás_{mn} prodal,</i> $my_{dv/mn}^-$ <i>jsme vás_{mn} prodali</i>	
CC. <i>já jsem na tebe vykřikl,</i>			

33. ritumcum	35. pacaidhunga	37. setumcumka	39. patyokacka
34. taphlodace	36. losungcunga	38. praidhōi	40. talodyucyu
GG. <i>ty jsi jim_{dv/mn} pověděl</i>		KK. <i>vy_{dv} mu pomůžete</i>	
HH. <i>já jsem je_{dv/mn} prodal</i>		LL. <i>on mě udeřil,</i> $oni_{dv/mn}$ <i>mě udeřili</i>	
II. <i>on nás_{dv} viděl,</i> $oni_{dv/mn}$ <i>nás_{dv} viděli</i>		MM. my_{mn}^+ <i>jsme se jim_{dv/mn} vysmáli</i>	
JJ. <i>já na něj vykřiknu</i>		NN. my_{mn}^- <i>jsme je_{dv/mn} zabili</i>	

(b) Je dáno 10 dalších sloves, tentokrát v jihovýchodním nářečí jazyka camling, a jejich odpovídající překlady do češtiny. Přiřaďte k sobě slovesa a jejich překlady. Některá z těchto sloves jsou stejná v obou nářečích.

41. khamipaidhe	43. pata	45. khapaidhace	48. khangyo
42. khataphoda	44. tata	46. khatapaidhine	49. khata
		47. khakhanga	50. mita
OO. <i>ty jsi přišel;</i> <i>on ho přivedl</i>		TT. <i>on se na něj podívá</i>	
PP. <i>on se na mě/nás_{dv/mn}[±] podíval</i>		UU. <i>on popošel</i>	
QQ. <i>ty jsi mi/nám_{dv/mn}⁻ pomohl</i>		VV. oni_{mn} <i>na mě/nás_{dv/mn}[±] vykřiknou</i>	
RR. <i>on vykřikl</i>		WW. oni_{mn} <i>přišli</i>	
SS. vy_{mn} <i>na mě/nás_{dv/mn}⁻ vykřiknete</i>		XX. oni_{dv} <i>na mě/nás_{dv/mn}[±] vykřiknou</i>	

Část II. Bantawa

Jazyk bantawa je kirantský jazyk, kterým mluví asi 160 000 mluvčích, který je soustředěný okolo oblasti Bhojpur na východě Nepálu, na východ od oblasti Khotang. $c = c^h$ označuje aspiraci (přidechnutí) předcházející souhlásky. $i = y$. $\eta = n$ ve slově *kudlanka*. $w = w$ jako v anglickém *worm*. $y = j$. $ʔ$ je souhláska (známá jako ráz).

- (c) Na následujících stránkách je několik sloves v jazyce bantawa. Slovesa a jejich překlady jsou rozděleny do skupin po 12, přičemž překlady jsou v rámci každé skupiny v náhodném pořadí.

Přiřaďte k sobě slovesa a jejich překlady.

1. tisici	4. tatcuŋcuʔa	7. ittacu	10. ici
2. paranyan	5. setniŋni	8. tiʔiyaŋa	11. patŋa
3. patna	6. tiʔittu	9. pattum	12. pattun
A. $my_{dv/mn}^-$ jsme tě/vás $_{dv/mn}$ zabíjeli; $my_{dv/mn}^-$ tě/vás $_{dv/mn}$ zabíjíme		F. <i>já jsem křičel</i>	
B. my_{mn}^+ jsme na něj vykřikli; my_{mn}^+ na něj vykřikneme		G. <i>ty jsi se smál</i>	
C. <i>já vykřiknu</i>		H. <i>ty jsi se mu vysmál;</i> <i>ty se mu vysměješ</i>	
D. <i>já jsem na tebe vykřikl;</i> <i>já na tebe vykřiknu</i>		I. my_{dv}^- ho přivádíme	
E. <i>já jsem na něj vykřikl;</i> <i>já na něj vykřiknu</i>		J. vy_{dv} umřete	
		K. my_{dv}^+ jsme se mu vysmáli	
		L. my_{dv}^+ se zasmějeme	

13. nik^hat	16. nik^hattaci	19. ik^hatta	22. nik^hattin
14. ik^hatcu	17. tik^hatcu	20. tik^hatnin	23. nik^hattaciʔa
15. ik^hattagŋiŋ	18. tik^hatŋa	21. tik^hattagŋniŋ	24. tik^hatŋagŋniŋ
M. <i>ty jsi nás$_{dv/mn}^-$ vzal,</i> <i>vy$_{dv/mn}$ jste nás$_{dv/mn}^-$ vzali;</i> <i>ty nás$_{dv/mn}^-$ vezmeš,</i> <i>vy$_{dv/mn}$ nás$_{dv/mn}^-$ vezmete</i>		S. vy_{mn} mě vezmete	
N. oni_{dv} mě vzali		T. <i>ty mě vezmeš</i>	
O. <i>on nás$_{dv}^-$ vzal,</i> <i>oni$_{dv/mn}$ nás$_{dv}^-$ vzali</i>		U. vy_{dv} ho vezmete	
P. oni_{dv} ho vezmou		V. <i>on tě vezme,</i> <i>oni$_{dv/mn}$ tě vezmou</i>	
Q. <i>on nás$_{dv}^+$/vás$_{dv}$ vzal,</i> <i>oni$_{dv/mn}$ nás$_{dv}^+$/vás$_{dv}$ vzali</i>		W. <i>on vás$_{mn}$ vzal,</i> <i>oni$_{dv/mn}$ vás$_{mn}$ vzali;</i> <i>on vás$_{mn}$ vezme,</i> <i>oni$_{dv/mn}$ vás$_{mn}$ vezmou</i>	
R. vy_{mn} jste mě vzali		X. oni_{mn} ho vzali	

25. iptuŋ	28. k ^h amyumcimka	31. tiwacuci	34. wattacuʔa
26. tiʔinacuci	29. itnanin	32. incuʔa	35. pim
27. waknaci	30. k ^h attu	33. tik ^h ansumcim	36. t ^h aktumka
Y. my_{mn}^- jsme ho přivedli nahoru; my_{mn}^- ho přivedeme nahoru		vy_{mn} je _{dv/mn} pošlete	
Z. já jsem se vám _{mn} vysmál; já se vám _{mn} vysměji		FF. on ho vzal; on ho vezme	
AA. vy_{dv} jste je _{dv/mn} prodali		GG. my_{dv}^- ho prodáme	
BB. já jsem vás _{dv} přinutil vstoupit; já vás _{dv} přinutím vstoupit		HH. my_{mn}^- jsme se na ně _{dv/mn} dívali; my_{mn}^- se na ně _{dv/mn} díváme	
CC. vy_{dv} je _{dv/mn} přinutíte (to) nosit		II. já jsem ho uspal; já ho uspím	
DD. my_{dv}^- jsme ho přinutili (to) nosit		JJ. my_{mn}^+ jsme mu dali; my_{mn}^+ mu dáme	
EE. vy_{mn} jste je _{dv/mn} poslali;			

37. mik ^h iya	40. mik ^h iyaja	43. imsinka	46. waruŋu
38. imca	41. k ^h in	44. k ^h atyaŋ	47. k ^h at
39. k ^h araŋaci	42. waŋaŋ	45. mik ^h iyaŋ	48. t ^h aŋŋa
KK. já jsem vstoupil		QQ. on jde	
LL. my_{dv}^+ jsme šli; oni_{dv} šli		RR. my_{mn}^+ jsme se pohádali; my_{mn}^+ se pohádáme	
MM. my_{mn}^- jsme pospali; my_{mn}^- pospíme		SS. my_{dv}^- pospíme	
NN. oni_{mn} se pohádali		TT. oni_{mn} se hádají	
OO. já přijdu nahoru		UU. on popojde	
PP. oni_{mn} se hádali		VV. on to nosil	

Část III. Camling a bantawa

- (d) Na této stránce je několik slovesných spojení v češtině (1–36) a několik tvarů sloves v jazycích camling (A–O) a bantawa (AA–OO).

Ke každému slovesnému spojení v češtině existuje odpovídající tvar slovesa v jazyce camling, nebo v jazyce bantawa. Přiřaďte ke každé české slovesné frázi její odpovídající kirantský slovesný tvar. Některé tvary kirantských sloves odpovídají více než jednomu slovesnému spojení v češtině.

1. $oni_{dv} \text{ nás}_{mn}^- \text{ přivedli přes (něco)}$	19. $vy_{mn} \text{ jste (to) na ně}_{mn} \text{ hodili}$
2. $on \text{ mě potkal}$	20. $my_{mn}^+ \text{ jsme je}_{dv} \text{ varovali}$
3. $ty \text{ jsi mě posílal}$	21. $vy_{mn} \text{ ho škádlíte}$
4. $my_{dv}^- \text{ jsme pro ně}_{dv} \text{ zatancovali}$	22. $oni_{mn} \text{ nás}_{mn}^- \text{ obejmou}$
5. $oni_{dv} \text{ (to) pro tebe opustí}$	23. $vy_{dv} \text{ mě vyrušíte}$
6. $já \text{ je}_{dv} \text{ štípnu}$	24. $oni_{mn} \text{ (to) pro tebe zabili}$
7. $my_{mn}^- \text{ řekneme}$	25. $vy_{mn} \text{ jste nás}_{dv}^- \text{ poprosili}$
8. $vy_{dv} \text{ jste mě učesali}$	26. $on \text{ (to) pro tebe opustí}$
9. $ty \text{ jsi to rozemlel}$	27. $vy_{dv} \text{ jste nás}_{dv}^- \text{ poprosili}$
10. $oni_{mn} \text{ jim}_{dv} \text{ pomohou}$	28. $on \text{ ho přivedl dolů}$
11. $my_{dv}^- \text{ je}_{mn} \text{ voláme}$	29. $oni_{dv} \text{ (to) pro tebe zabili}$
12. $on \text{ mě kopne}$	30. $my_{dv}^+ \text{ je}_{mn} \text{ zameteme}$
13. $on \text{ je}_{mn} \text{ zametl}$	31. $my_{mn}^+ \text{ řekneme}$
14. $on \text{ nás}_{dv}^+ \text{ štípe}$	32. $já \text{ je}_{mn} \text{ rozemelu}$
15. $on \text{ vás}_{mn} \text{ pošlape}$	33. $on \text{ nás}_{mn}^- \text{ přivedl přes (něco)}$
16. $on \text{ nás}_{mn}^- \text{ obejmě}$	34. $my_{mn}^+ \text{ to hodíme}$
17. $ty \text{ jsi jim}_{dv} \text{ pomohl}$	35. $on \text{ to položí}$
18. $oni_{mn} \text{ vás}_{mn} \text{ pošlapou}$	36. $ty \text{ jsi je}_{mn} \text{ uchoval}$

camling (severozápadní nářečí)

A. bikucyu	F. pakyo	K. takhlakine
B. chikãicãi	G. paphlodocyo	L. tangaide
C. horsumne	H. ringike	M. tangakacka
D. ityu	I. tahordumcum	N. tangasyucyu
E. pabaidika	J. taiku	O. taseida

bantawa

AA. bikcuci	FF. nib ^h emsinka	KK. tik ^h ansanyaŋ
BB. butcuŋcuciʔa	GG. nič ^h ikciŋci	LL. tinetŋaŋciŋ
CC. ceŋsumcim	HH. t ^h optacuciʔa	MM. tip ^h asuci
DD. id ^h apŋa	II. tik ^h ittaŋciŋ	NN. wintuŋciŋ
EE. ituwaŋ	JJ. ticurumyum	OO. yiŋin

(e) Přeložte tato slovesa z jazyka camling do češtiny, udávající všechny možné interpretace:

i. idum	iii. rinaci	v. khangucyu
ii. talosumcumne	iv. tadungdi	vi. tadungace

(f) Přeložte tato slovesa z jazyka bantawa do češtiny, udávající všechny možné interpretace:

i. ticattaŋciŋ	iii. tiduŋyaŋ	v. taciŋciʔa	vii. paraŋa
ii. niserəŋ	iv. piwacu	vi. nitaraci	viii. iptuci

(g) Přeložte do jazyka bantawa:

i. vy _{dv} vstupujete	iii. ty ho prodáváš
ii. já jsem je _{mn} uspával	iv. oni _{dv} je _{dv} česají

(h) Přeložte do jazyků bantawa a camling (udávající, pokud se liší, tvary pro obě nářečí jazyka camling):

i. my _{mn} ⁻ ho přivedeme	vii. my _{dv} ⁺ jsme popošli
ii. on nám _{dv} ⁻ dal	viii. vy _{mn} na mě vykřiknete
iii. my _{dv} ⁻ přijdeme	ix. oni _{dv} se vám _{dv} vysmějí
iv. oni _{dv} vás _{mn} učešou	x. oni _{mn} umřeli
v. my _{dv} ⁻ jsme tě zabili	xi. on mu pomohl
vi. my _{mn} ⁻ jsme se pohádali	xii. vy _{mn} ho zabijete

—Samuel Ahmed

Redakce: Samuel Ahmed, Ákos Blaskovics, Ivan Deržanski (techn. red.), Shinjini Ghoshová, Ksenija Gilarovová, Stanislav Gurevič, Boris Iomdin, Bruno L'Astorina, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea, Pchan Tchong-le (odp. red.), Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Marija Rubinštejnová, Kazune Sato, Milena Venevová, Elisija Warnerová.

Český text: Jan Petr.

Hodně štěstí!

Dvacátá druhá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Tchaj-pej (Tchaj-wan), 20.–27. července 2025

List pro odpovědi

Družstvo:

 Kromě odpovědí nejsou žádné doprovodné objasňující komentáře žádoucí a nebudou hodnoceny.

Část I.

(a)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.

(b)

[illegible]

Část II.

(c)

[illegible]

Část III.

(d)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

(e)

- i. idum – _____
 ii. talosumcumne – _____
 iii. rinaci – _____
 iv. tadungdi – _____
 v. khangucyu – _____
 vi. tadungace – _____

(f)

- i. ticattanɕiŋ – _____
 ii. niseran – _____
 iii. tidunɣaŋ – _____
 iv. piwacu – _____
 v. taciŋciʔa – _____
 vi. nitaraci – _____
 vii. paraŋa – _____
 viii. iptuci – _____

(g)

- i. vy_{dv} vstupujete – _____
 ii. $já$ jsem je_{mn} uspával – _____
 iii. ty ho prodáváš – _____
 iv. oni_{dv} je_{dv} česají – _____

(h)

	bantawa	camling
i. my_{mn}^- ho přivedeme		
ii. on nám $_{dv}^-$ dal		
iii. my_{dv}^- přijdeme		
iv. oni_{dv} vás $_{mn}$ učešou		
v. my_{dv}^- jsme tě zabili		
vi. my_{mn}^- jsme se pohádali		
vii. my_{dv}^+ jsme popošli		
viii. vy_{mn} na mě vykřiknete		
ix. oni_{dv} se vám $_{dv}$ vysmějí		
x. oni_{mn} umřeli		
xi. on mu pomohl		
xii. vy_{mn} ho zabijete		